

Βστρυππ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Твердження, що історію творять люди, безпосередньо стосується Григорія Григоровича Маразлі, без імпазантної постаті якого просто неможливо уявити Одесу останньої третини ХІХ – перших років ХХ ст.

Григорій Григорович Маразлі народився 25 липня (за старим стилем) / 6 серпня (за новим стилем) 1831 р. у заможній одеській родині. Батьки побоювались за здоров'я дитини і охрестили хлопчика вже через два дні після його появи на світ. Хрещеним батьком став рідний брат матері, купець першої гільдії Дмитро Федорович Федоріді. Рідний батько, Григорій Іванович Маразлі (1774(?) –

1853), належав до першого покоління грецьких переселенців Одеси, які закріпились у місті в кінці ХVІІІ – на початку ХІХ ст. Притаманний йому хист до підприємництва сприяв накопиченню значних капіталів: в 1803 р. він був зарахований у купці третьої гільдії, а в другій половині десятих років уже належав до першогільдійного купецтва. Статки родини Маразлі складались із будинків і магазинів в Одесі та маєтків у Бессарабії. Вони були

Аδύνατον να φανταστεί κανείς την Οδησό του τελευταίου τρίτου του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα χωρίς τον Γρηγόριο Γρηγορίου Μαρασλή, την επιβλητική μορφή, που έγραψε από τις πλέον λαμπρές σελίδες της ιστορίας της πόλης επιβεβαιώνοντας τη ρήση ότι την ιστορία τη δημιουργούν οι άνθρωποι.

Ο Γρηγόριος Γρηγορίου Μαρασλής, γόνος εύπορης οικογένειας της Οδησού, γεννήθηκε στις 25 Ιουλίου 1831 και δύο μέρες αργότερα βαπτίστηκε. Ο νονός του, Δημήτριος Θεοδωρίδης του Θεοδώρου, αδελφός της μητέρας του, ήταν έμπορος «πρώτης τάξεως» της Οδησού. Ο πατέρας του, Γρηγόριος Ιωάννου Μαρασλής (1774(?)-1853), ήταν από τους πρώτους Έλληνες πάροικους που εγκαταστάθηκαν στην Οδησό από τα τέλη του 18ου έως τις αρχές του 19ου αιώνα. Το εμπορικό του δαιμόνιο τού επέτρεψε να αποκτήσει σημαντικά κεφάλαια. Ήδη από το 1803 είχε εγγραφεί στην τρίτη τάξη των εμπόρων της πόλης, ενώ από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1820 πέρασε στην πρώτη τάξη. Η περιουσία της οικογένειας Μαρασλή αποτελούνταν από πολλά ακίνητα, οικίες και μαγαζιά, αλλά και από μεγάλες εκτάσεις καλλιεργήσιμης γης στη Βεσσαραβία, περιουσία που αποκτήθηκε χάρη στην εμπορική δραστηριότητα του Γρηγορίου Ιωάννου Μαρασλή, κυρίως από το εμπόριο ποτών στις πόλεις της Νέας Ρωσίας, την αγοραπωλησία ακινήτων και την εξαγωγή σιτηρών. Εκτός όμως από την ενασχόλησή του με το εμπόριο, σύμφωνα με τις πηγές ο Γρηγόριος Ιωάννου Μαρασλής ανέπτυξε έντονη κοινωνική δράση ενώ στήριξε παντοιοτρόπως την Ελληνική Κοινότητα της Οδησού. Το όνομά του συγκαταλέγεται μεταξύ σημαντικών πολιτών της Οδησού που προσέφεραν μεγάλα ποσά υπέρ του

придбані за гроші, зароблені на операціях із нерухомістю, закордонній торгівлі та питному відкупі в містах Новоросійського краю.

Джерела зафіксували активну участь Григорія Івановича Маразлі в житті міста та грецької спільноти Одеси. Прізвище Маразлі знаходиться серед найвпливовіших греків Одеси, які зібрали значні кошти на розвиток національної освіти: він був одним із засновників і меценатів Одеського грецького комерційного училища. Широку відомість отримала діяльність Г.І. Маразлі, впродовж довгого часу, на підтримку грецької визвольної боротьби. У його будинку, в Красному провулку, 18, де зараз розташована Одеська філія Грецького Фонду Культури, напередодні повстання збирались прибічники «Філікі Етерії». Недаремно уряд незалежної Греції нагородив Г.І. Маразлі в 1844 р. орденом Золотого Хреста Спасителя.

Мати, Зоя Федорівна, у дівочтві Феодоріді (1793 – 1869), походила із купецької родини, яка успішно вела справи в Константинополі та Одесі. Її шлюб з Г.І. Маразлі відбувся не пізніше 1818 р., але, найвірогідніше, не в Одесі. Григорій був бажаною дитиною, бо із перших дітей Маразлі вижила тільки одна дівчинка – Евридика (згодом вийшла заміж за чиновника Степана Васильовича Сафонова, людину з близького оточення графа Михайла Семеновича Воронцова, генерал-губернатора Новоросійського краю і Кавказького намісника). Поява спадкоємця чоловічої статі в уже немолодого подружжя була сприйнята як добрий знак.

аγώνα κατά του Ναπολέοντα το 1812 και μεταξύ των μελών, των ιδρυτών και των αρωγών της Ελληνεμπορικής Σχολής της Οδησού. Για μεγάλο χρονικό διάστημα, ιδιαίτερα σημαντική διάσταση έλαβε η δράση και η συμβολή του στον αγώνα για την απελευθέρωση της Ελλάδας. Στο σπίτι του, στην πάροδο Κράσι 18, όπου σήμερα στεγάζεται το Παράρτημα του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού, στις παραμονές της εξέγερσης γίνονταν συναντήσεις των υποστηρικτών της Φιλικής Εταιρείας. Για τον λόγο αυτό η Ελληνική Κυβέρνηση του απένευσε το 1844 τον χρυσό σταυρό του Τάγματος του Σωτήρος.

Η μητέρα του Γρηγορίου Γρηγορίου Μαρασλή, Ζωή (1793-1869), το γένος Θεοδωρίδη, καταγόταν από οικογένεια εμπόρων. Τα αδέρφια της εμπορεύονταν με επιτυχία στην Οδησό και την Κωνσταντινούπολη. Ο γάμος της με τον Γρηγόριο Ιωάννου Μαρασλή έγινε περίπου το 1818, και μάλλον όχι στην Οδησό. Η γέννηση του Γρηγορίου έφερε στην οικογένεια μεγάλη χαρά και ήταν ένα καλό σημάδι, όχι μόνο διότι έκανε την εμφάνισή του ο κληρονόμος, αλλά και γιατί από τα μεγαλύτερα παιδιά της οικογένειας είχε μείνει στη ζωή μόνο η αδελφή του Ευρυδίκη (1820-1867) – η οποία παντρεύτηκε τον Ρώσο Στεπάν Βασιλιεβιτς Σαφόνοβ, ανώτατο κρατικό υπάλληλο, από το στενό περιβάλλον του κόμη Μιχαήλ Βοροντσόβ, κυβερνήτη της Νέας Ρωσίας και Γενικό Διοικητή του Καυκάσου.

Τα παιδικά του χρόνια ο Μαρασλής τα έζησε στο κεντρικότερο σημείο της Οδησού, στη σημερινή οδό Πούσκιν, στο πατρικό σπίτι της οικογένειας. Μετά την αρχική εκπαίδευση που έλαβε στα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια Κνάρι, συνέχισε τις σπουδές του στο νομικό τμήμα του Λυκείου Ρισελιέ, τις οποίες

Дитинство Г.Г. Маразлі пройшло в батьківському будинку в самому центрі міста, на теперішній вулиці Пушкінській. Після навчання в приватному пансіоні Кнарі Г.Г. Маразлі перейшов на юридичне відділення Рішельєвського ліцею, який і закінчив у 1850 р., та одержав, як і інші випускники, право на

чин XII класу. Але, на відміну від однокурсників, його службова кар'єра почалася і майже весь час продовжувалася за сприятливих умов. З 1 вересня (за старим стилем) 1850 р. він був зарахований до канцелярії Кавказького намісника графа М.С. Воронцова. Уже в 1851 р. його призначили чиновником канцелярії за IX класом і розрядом, а в 1854 р. присвоїли чин титулярного радника. У його формулярному списку спеціально відзначено, що служить він «без жалування».

У квітні 1855 р. генерал-губернатором Новоросійського краю імператор призначив графа Олександра Григоровича Строганова. Зміна керівництва частково сприяла перемінам у долі Г.Г. Маразлі – спочатку (у вересні

олокλήρωσε το 1850 και έλαβε, όπως και οι υπόλοιποι απόφοιτοι του λυκείου, τον 12ο βαθμό στην ιεραρχία των κρατικών υπαλλήλων.¹ Από τη στιγμή αυτή, αρχίζει η καριέρα του ως δημοσίου υπαλλήλου η οποία, σε αντίθεση με τους συμμαθητές του, συνεχίστηκε με πολύ ευνοϊκές συνθήκες. Ήδη την 1η Σεπτεμβρίου 1850 ο Γρηγόριος Μαρασλής διορίζεται στη γραμματεία του Γενικού Διοικητή του Καυκάσου, κόμη Μιχαήλ Βοροντούβ. Το 1851 εκτελεί καθήκοντα υπαλλήλου 9ου βαθμού και το 1854 προάγεται στον βαθμό αυτό με τον τίτλο του «τιτλούχου συμβούλου». Στο «φύλλο ποιότητας» υπάρχει ειδική αναφορά ότι προσφέρει τις υπηρεσίες του «αμισθί».

Τον Απρίλιο του 1855, ο τσάρος διορίζει νέο Κυβερνήτη Νέας Ρωσίας και Βεσσαραβίας τον κόμη Αλεξάντρ Στρόγκανοβ. Αυτή η αλλαγή εξουσίας συνέβαλε ως ένα βαθμό θετικά και στην πορεία του Γρηγορίου Μαρασλή: αρχικά τον Σεπτέμβριο του 1855 αποσπάται – και αργότερα, τον Ιανουάριο του 1856, τοποθετείται και οργανικά – στη γραμματεία του 1ου τμήματος των επιτροπών Καυκάσου και Σιβηρίας της Α.Μ. του Αυτοκράτορα στην Πετρούπολη και εκτελεί χρέη υπαλλήλου 7ου βαθμού. Αυτό του έδωσε τη δυνατότητα, τον Αύγουστο του 1856, να πάρει τον τίτλο του Kollezhski assessor.² Στη θεαματική εξέλιξη της καριέρας του Μαρασλή συνέβαλαν μεν οι εξαιρετικές ικανότητές του, αλλά και η στήριξη και βοήθεια υψηλών προσώπων της Αυτοκρατορίας. Στις

1. Στη Ρωσία από τα χρόνια του Μεγάλου Πέτρου έως και το 1917 ίσχυε ο νόμος που καθόριζε τις βαθμίδες των αυλικών, των κρατικών υπαλλήλων και των στρατιωτικών. Σύμφωνα με τον πίνακα υπήρχαν 14 βαθμοί.

2. Αντίστοιχο του ταγματάρχη στη στρατιωτική ιεραρχία.

1855 р.) він прикомандирувався, а потім і перейшов (у січні 1856 р.) до Кавказького і Сибірського комітетів Першого відділення власної Його Імператорської Величності канцелярії на посаду VII класу і розряду. Це надало можливість отримати у серпні 1856 р. чин колезького асесора. Кар'єрне зростання свідчить і про неабиякі здібності Г.Г. Маразлі, і про постійну підтримку з боку високих посадовців імперії, бо з майже півсотні випускників Рішельєвського ліцею, що закінчили курс одночасно з Г.Г. Маразлі, тільки три особи, включаючи Г.Г. Маразлі, на початку 1857 р. мали такий чин. Та з середини 50-х рр., на відміну від перших п'яти років служби, він не надто переймався державними справами, бо з червня по вересень 1855 р., з кінця 1856 р. і майже до середини 1857 р., а потім так само останні місяці 1857 р. і перші чотири місяці 1858 р. перебував у закордонній відпустці.

У 1858 р. Г.Г. Маразлі за власним бажанням звільнився з державної служби із нагородженням чином надвірного радника, що відповідало військовому званню підполковника. У цьому ж році він отримав свої перші нагороди: темно-бронзову медаль на Андріївській стрічці на спомин Кримської війни 1853 – 1856 рр. та «за попередню відмінно ревнісну службу» – орден святої Анни III ступеня.

1858 – 1863 рр. Г.Г. Маразлі провів поза державною службою, перебуваючи, головним чином, в Одесі. Після смерті батька в 1853 р. йому залишився значний спадок, який вимагав упорядкування і нагляду. Проте вже в 1863 р. він

арχές του 1857, από τους πενήντα περίπου αποφοίτους του Λυκείου Ρισελιέ μόνο τρεις, συμπεριλαμβανομένου και του Μαρασλή, κατείχαν αυτό τον βαθμό. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1850, σε αντίθεση με τα πρώτα πέντε χρόνια της υπηρεσίας του, φαίνεται να μην τον απασχολούν πολύ τα κρατικά ζητήματα. Από τον Ιούνιο έως τον Σεπτέμβριο του 1855, από το τέλος του 1856 και έως τα μέσα του 1857 και από τα τέλη του 1857 έως και τον Μάιο του 1858, βρίσκεται σε άδεια στο εξωτερικό. Τον ίδιο χρόνο υποβάλλει την παραίτησή του και του απονέμεται τιμητικά ο τίτλος του Nadvorni Sovetnik.³ Τιμάται με το αναμνηστικό μετάλλιο από τον Κριμαϊκό πόλεμο του 1853-1856 και με το παράσημο της Αγίας Άννης 3ης τάξεως για τις «εξαιρετικά ευδόκιμες υπηρεσίες» του.

Τα επόμενα χρόνια, έως το 1863, ο Μαρασλής, εκτός κρατικής υπηρεσίας πλέον, βρίσκεται κυρίως στην Οδησό. Μετά τον θάνατο του πατέρα του κληρονομεί τη σημαντική περιουσία του, της οποίας η διαχείριση έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις. Ωστόσο το 1863 διορίζεται και πάλι έκτακτος υπάλληλος ειδικών εντολών με χρέη υπαλλήλου 6ου βαθμού στη γραμματεία του 1ου τμήματος των επιτροπών Καυκάσου και Σιβηρίας της Α.Μ. του Αυτοκράτορα στην Πετρούπολη, από την οποία για οικογενειακούς λόγους παραιτείται τον Ιούλιο του 1866. Οι καλές σχέσεις που απέκτησε με τον νέο Κυβερνήτη της Νέας Ρωσίας και Βεσσαραβίας στρατηγό Π. Κοτσέμπου, του επέτρεψαν να επανέλθει αυτή τη φορά στο Υπουργείο Εσωτερικών με απόσπαση, με την οποία

3. Αντίστοιχο του αντισυνταγματάρχη. Για τους αυλικούς ο αντίστοιχος τίτλος ήταν Kammerfurier. Συνήθως ο nadvorni sovetnik ήταν υπάλληλος 7ου βαθμού και προϊστάτο παραρτήματος κεντρικής υπηρεσίας.

був призначений понадштатним чиновником з особливих доручень VI класу по канцелярії Кавказького і Сибірського комітетів із зарахуванням до Першого відділення власної канцелярії. Та через три роки, у липні 1866 р., Г.Г. Маразлі звільнився з канцелярії Кавказького комітету з формулюванням «за домашніми обставинами». Але й цього разу він вже незабаром відновився на службі. Спілкування з новим Новоросійським і Бессарабським генерал-губернатором генералом від інфантерії Павлом Євстафійовичем Коцебу дозволило Г.Г. Маразлі в листопаді 1866 р. влаштуватись на службу до міністерства внутрішніх

*Палац графа
Воронцова в Одесі*

*То палаці του κόμη
Воронτοσόβ στην Οδησό*

справ із відрядженням до Одеси в розпорядження генерал-губернатора.

1867 рік започаткував новий період діяльності Г.Г. Маразлі, безпосередньо пов'язаний із містом, у якому він народився і виховувався. Дарунком долі було те, що остаточне повернення Г.Г. Маразлі до Одеси збіглося з початком нового етапу в історії міста. Суспільні перетворення, які розгорнулись в Російській імперії з початку 60-х років XIX

тітветαι στη «διάθεση του Κυβερνήτου της Νέας Ρωσίας και Βεσσαραβίας» που είχε έδρα την Οδησό.

Το 1867 άρχισε μια νέα περίοδος δραστηριότητας για τον Γρηγόριο Γρηγορίου Μαρασλή, η οποία σχετιζόταν άμεσα με την πόλη στην οποία γεννήθηκε και μεγάλωσε. Η επιστροφή του Μαρασλή στην Οδησό συνέπεσε με την έναρξη μιας νέας περιόδου στην ιστορία της πόλης καθώς οι κοινωνικές μεταρρυθμίσεις που έλαβαν χώρα στη Ρωσική Αυτοκρατορία στις αρχές της δεκαετίας του 1860 επέφεραν αλλαγές και στην τοπική αυτοδιοίκηση. Η Οδησός, η Μόσχα και η Πετρούπολη ήταν οι τρεις ρωσικές πόλεις στις οποίες μπήκαν τα θεμέλια της δημοτικής μεταρρύθμισης. Το 1863 εγκρίθηκε και επικυρώθηκε ο «Κανονισμός για τη δημοτική διοίκηση της πόλης της Οδησούς». Στην ουσία ο πρώτος δήμαρχος που εξελέγη σύμφωνα με τον νέο κανονισμό ήταν, μετά την άρνηση του Αλεξάντρ Στρόγκανοβ, ο πρίγκιψ Συμεών Βοροντοσόβ, τον οποίο διαδέχθηκε τον Δεκέμβριο του 1867 ο Νικολάι Νοβοσέλσκι, επιχειρηματίας νέας γενιάς, ικανός και δραστήριος άνθρωπος.

Υπό αυτές λοιπόν τις συνθήκες άρχισε η πορεία του Γρηγορίου Γ. Μαρασλή στα υψηλά αξιώματα της πόλης. Το καλοκαίρι του 1867, μετά την επιστροφή του από το εξωτερικό, όπου βρισκόταν με άδεια, εξελέγη δημοτικός σύμβουλος, από την «τάξη των ιδιοκτητών»⁴, για τρία χρόνια. Παράλληλα η ίδια τάξη τον εξέλεξε αντιπρόεδρό της. Η αναγνώριση της επιτυχούς δραστηριότητας του Μαρασλή στο Υπουργείο Εσωτερικών είχε ως αποτέλεσμα το 1868 να του

4. Σύμφωνα με τον «Κανονισμό...», το δημοτικό συμβούλιο εκλεγόταν από τάξεις: α) των Ευγενών, β) των ιδιοκτητών, γ) των εμπόρων και δ) των αστών.

ст., принесли зміни в громадське місцеве самоврядування. Одеса виявилась одним із небагатьох російських міст, де закладались підмурки нової міської влади. У 1863 р. було затверджено «Положення про громадське управління міста Одеси». Першим фактичним головою Одеси, обраним за умов Положення, став, після відмови О.Г. Строганова, ясновельможний князь Семен Михайлович Воронцов. У грудні 1867 р. його замінив дійсний статський радник Микола Олександрович Новосельський – підприємець нової генерації, людина здібна та енергійна.

За таких обставин розпочався шлях Г.Г. Маразлі до керівних посад міста. Наприкінці літа 1867 р. він повернувся після чергової закордонної відпустки, і вже восени зборами домовласницького розряду виборців м. Одеси був обраний спочатку у виборні, а потім, на зібранні виборних, – гласним Одеської міської думи терміном на три роки. Одночасно його затвердили заступником старшини домовласницького розряду. Визнання плідної діяльності Г.Г. Маразлі в структурі міністерства внутрішніх справ принесло йому в 1868 р. чин статського радника.

Фактором залучення Г.Г. Маразлі до місцевого та регіонального громадського життя стало розташування його успадкованих земель у Бессарабській області. У травні 1869 р. Г.Г. Маразлі обрали почесним мировим суддею Яссського судового мирового округу на трирічний термін. Ця посада поклала початок довготривалій правничій службі Г.Г. Маразлі. Впродовж

доθεί ο 5ος βαθμός στην ιεραρχία των δημοσίων υπαλλήλων και ο τίτλος του «Κρατικού Συμβούλου».⁵

Οι καλλιεργήσιμες γαίες που κληρονόμησε ο Μαρασλής στην περιοχή της Βεσσαραβίας τον κατέστησαν σημαντικό παράγοντα στην κοινωνική ζωή του τόπου, καθώς και της ευρύτερης περιοχής. Τον Μάιο του 1869 εξελέγη επίτιμος ειρηνοδίκης της περιοχής του Ιασιού για τρία χρόνια – αξίωμα που αποτέλεσε την απαρχή της δικαστικής και νομικής του υπηρεσίας και το οποίο διατήρησε για αρκετά χρόνια. Έτσι όταν το 1870 η Οδησός χρειάστηκε την πείρα του σε νομικά θέματα, το δημοτικό συμβούλιο τον εξέλεξε επίτιμο ειρηνοδίκη της πόλης.

Με τις νέες μεταρρυθμίσεις για αναμόρφωση της τοπικής αυτοδιοίκησης το 1870, καταργήθηκε η εκλογή των δημοτικών συμβούλων από τις κοινωνικές τάξεις και ως βασικό κριτήριο για να γίνει κάποιος εκλογέας καθορίστηκε η ύπαρξη ιδιοκτησίας και το μέγεθος του καταβληθέντος φόρου. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του αριθμού των εκλογέων και τη συγκέντρωση της δημοτικής εξουσίας στους ιδιοκτήτες μεγάλης ακίνητης περιουσίας. Ωστόσο οι νέες συνθήκες που δημιούργησε η μεταρρύθμιση συνετέλεσαν ώστε η δημοτική αρχή, αποκτώντας αυτονομία, να αναλάβει πρωτοβουλίες με στόχο την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό της πόλης. Το 1870 τοποθετείται η έντονη δραστηριοποίηση του Μαρασλή στην ηγεσία των Δημοτικών αρχών: τον Αύγουστο-Σεπτέμβριο του 1870 για πρώτη φορά εκτέλεσε καθήκοντα Δημάρχου κατά τη διάρκεια της άδειας

5. Statsky Sovetnik. Αντίστοιχο του ταξιαρχού στη στρατιωτική ιεραρχία.

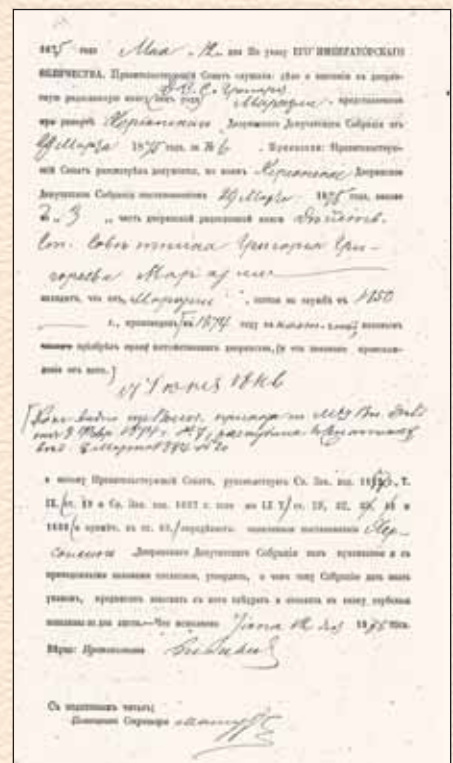
декількох термінів він залишався почесним мировим суддею Ясського округу. Невдовзі досвід правника став потрібним і Одесі: в 1870 р. міська дума обрала Г.Г. Маразлі почесним мировим суддею м. Одеси.

Проведена в 1870 р. міська реформа ліквідувала становий принцип громадського управління, ввівши замість нього, як визначальний чинник, наявність власності та розмір сплаченого податку. Але розширення кола виборців призвело до зосередження влади в місті у руках представників великої власності. Та, разом з тим, нові умови сприяли певній самостійності міської влади в питаннях розвитку міста. 1870 року розпочалась інтенсивна діяльність Г.Г. Маразлі на керівних посадах міської влади. У серпні – вересні 1870 р. він вперше виконував обов'язки міського голови під час відпустки М.О. Новосельського. Таке повториться і в наступні роки. Досвід виявився вдалим, і в серпні 1873 р. Одеська міська дума вибрала його «заступаючим місце міського голови». Одночасно в ці роки він виконував обов'язки старшини домовласницького розряду виборців, головуючого в міському сирітському суді, члена постійної ревізійної комісії Одеської загальної міської думи, був кандидатом на посаду директора Одеського театру, залишався почесним мировим суддею Ясського судового мирового округу, почесним мировим суддею м. Одеси, був обраний міською думою почесним попечителем Одеського реального училища, а мировими суддями Одеси – головою одеського міського з'їзду мирових суддів, займав

του Νικολάι Νοβοσέλσκι. Αυτό θα επαναληφθεί και τα επόμενα χρόνια. Η εμπειρία που είχε αποκτήσει υπήρξε ο βασικός λόγος που τον Αύγουστο του 1873 το δημοτικό συμβούλιο τον εξέλεξε αντιδήμαρχο. Παράλληλα αυτά τα χρόνια εκτελούσε καθήκοντα Προέδρου της τάξης των ιδιοκτητών εκλογέων, προεδρεύοντα στην επιτροπή υιοθεσιών και μέλους της μόνιμης εξελεγκτικής επιτροπής του Δημοτικού Συμβουλίου. Επίσης ήταν υποψήφιος για τη θέση του διευθυντή του θεάτρου της Οδησσού, εξακολουθούσε να είναι επίτιμος ειρηνοδίκης της περιοχής Ιασίου και της πόλης της Οδησσού, από το δημοτικό συμβούλιο εξελέγη επίτιμος έφορος της σχολής πρακτικής εκπαίδευσης της Οδησσού και από τους ειρηνοδίκες εξελέγη Πρόεδρος του Συμβουλίου Ειρηνοδικών Οδησσού, ενώ κατείχε και πολλά άλλα αξιώματα. Σε αντίθεση με τις προηγούμενες δεκαετίες δεν παίρνει άδεια για το εξωτερικό και αφιερώνεται ολόψυχα στην υπηρεσία της πόλης. Δεν

Рішення Сенату про
внесення Г.Г. Маразлі
в дворянську родословну
книгу.
(Копія документа, 1875
З колекції
С.Г. Решетова).

Απόφαση της Γερουσίας της
Ρωσικής Αυτοκρατορίας
να καταχωρίσει το όνομα
«Μαρασλή» στο
γενεαλογικό μητρώο
Ευγενών.
(Αντίγραφο εγγράφου,
1875
Συλλογή Σ. Ρέσετοβ)

ряд інших посад. На відміну від попередніх і наступних десятиліть у 70-ті роки він не виїздив у відпустку за кордон, інтенсивно займаючись громадською діяльністю в місті. Тому не випадковим стало підвищення у лютому 1874 р. Г.Г. Маразлі до чину дійсного статського радника, що відповідало військовому званню генерал-майора.

Новий чин надавав право на отримання дворянства і тому невдовзі Г.Г. Маразлі розпочав клопотання про визнання за ним спадкового дворянства. У стислі терміни, вже в червні 1875 р., Сенат Російської імперії видав указ для Дворянських депутатських зборів Херсонської губернії про внесення прізвища Маразлі до третьої частини дворянської родовідної книги. На початку 1876 р. герольдія затвердила герб Маразлі з девізом «Честь паче почесті» і видала диплом.

У першій половині – середині 70-х рр. XIX ст. прийшло державне визнання громадської діяльності Г.Г. Маразлі: він отримав російські ордени – святої Анни II ступеня і святого Рівноапостольного князя Володимира III ступеня та іноземні нагороди – грецький орден Командорського Хреста Спасителя, перський орден Лева і Сонця II ступеня, турецький орден Меджидіє III ступеня.

Десятирічна активна діяльність на царині міського самоврядування створила передумови для обрання Г.Г. Маразлі 20 вересня (за старим стилем) 1878 р. одеським міським головою (був затверджений міністром внутрішніх справ 11 жовтня за старим стилем 1878 р.). Попередній міський голова М.О. Новосельський

єίναι τυχαίο ότι τον Φεβρουάριο του 1874 προάγεται στον 4ο βαθμό στην ιεραρχική κλίμακα του υπαλληλικού κώδικα και παίρνει τον τίτλο του «Такτικού Κρατικού Συμβούλου».⁶

Η νέα του προαγωγή του έδινε πλέον το δικαίωμα να λάβει τίτλο ευγενείας, που το άσκησε αμέσως υποβάλλοντας αίτηση αναγνώρισης κληρονομικού τίτλου ευγενείας στη Γερουσία της Ρωσικής Αυτοκρατορίας. Τον Ιούνιο του 1875 η Γερουσία, με διάταγμα που εξέδωσε, έδωσε εντολή προς τη Συνέλευση των Ευγενών του Κυβερνείου της Χερσώνας να καταχωρίσει το όνομα «Μαρασλή» στο τρίτο τμήμα του γενεαλογικού μητρώου των Ευγενών.⁷ Στις αρχές του 1876 η υπηρεσία οικοσημολογίας ενέκρινε το οικοσημό

Виборний лист балотування Г.Г. Маразлі на посаду одеського міського голови. 1885 р. (Державний архів Одеської області).

Πρακτικό της εκλογής του Γ.Γ. Μαρασλή στο αξίωμα του Δημάρχου Οδησσοῦ στις δημοτικές εκλογές του 1885. (Κρατικό Αρχείο Οδησσοῦ)

6. Deistvitelny Statsky Sovetnik. Ο αντίστοιχος του υποστρατήγου στους στρατιωτικούς, και του Kammerherr στους αυλικούς.

7. Το Μητρώο των Ευγενών αποτελούνταν από έξι τμήματα. Στο τρίτο τμήμα καταχωρούνταν οι Ευγενείς οι οποίοι απέκτησαν τον τίτλο λόγω βαθμού και αξιώματος καθώς και αυτοί που απέκτησαν το δικαίωμα του Κληρονομικού Ευγενούς λόγω παρασημοφόρησης.

відмовився від своєї посади, і тому балотувалися дві особи: Григорій Маразлі, за якого проголосували 37 членів думи, і Михайло Бухтеев, який набрав 26 голосів.

Інша ситуація склалася на виборах 1885 р. На цей раз опонентом Г.Г. Маразлі виступав М. О. Новосельський. Перемогу Г.Г. Маразлі забезпечила різниця тільки в шість голосів. Зате в 1889 р. внесені в бюлетень для голосування Микола Новосельський, Олексій Пашков і Петро Крижанівський відмовились від балотування і Григорій Маразлі одержав 60 голосів «за» при чотирьох голосах «проти».

У вересні 1893 р. Одеса відзначила п'ятнадцятиріччя перебування Г.Г. Маразлі на посаді міського голови. Одеська преса вказувала на значні успіхи місцевого самоврядування за цей час. За винятком деяких років, фінансове становище Одеси значно поліпшилось. Головна причина перемін, за висновком журналістів, полягала у введенні нового, оціночного (і в результаті

του και του επέδωσε το αντίστοιχο δίπλωμα.

Στο πρώτο μισό και στα μέσα της δεκαετίας του 1870 ήρθε για τον Γρηγόριο Γ. Μαρασλή η κρατική αναγνώριση και επιβράβευση για τις εξαιρετες υπηρεσίες και επιδόσεις στη δημόσια ζωή: ονομάζεται υπόχτης του παρασήμου της Αγίας Άννης Β' τάξεως, του Ισαπόστολου πρίγκιπα Βλαδίμηρου Γ' τάξεως, του Ταξίαρχη του Τάγματος του Σωτήρος, του περσικού Λέοντα και Ηλίου Β' τάξεως και του τουρκικού Medjidie Γ' τάξεως.

Η δεκάχρονη ενεργός υπηρεσία του στην τοπική αυτοδιοίκηση δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την εκλογή του στο αξίωμα του Δημάρχου. Στις 20 Σεπτεμβρίου 1878 ο Μαρασλής εκλέγεται δήμαρχος με 37 ψήφους υπέρ. Ο μοναδικός του αντίπαλος Μιχαήλ Μπουχτάεβ, μετά την απόφαση του Νικολάι Νοβοσέλσκι (μέχρι προτινος δημάρχου) να αποσύρει την υποψηφιότητά του, έλαβε 26 ψήφους. Η εκλογή του Μαρασλή στο αξίωμα του Δημάρχου επικυρώθηκε από τον Υπουργό των Εσωτερικών στις 11 Οκτωβρίου του ίδιου έτους.

Пятнадцятиріччя служби Г.Г. Маразлі на посаді Одеського міського голови. Стаття із газети «Одесские новости», 20 вересня 1893 р. (Одеська державна наукова бібліотека ім. М. Горького)

Деκαλέντε χρόνια θητείας του Γ.Г. Μαρασλή στο αξίωμα του Δημάρχου. Άρθρο στην εφημερίδα «Νέα της Οδησσού», 1893. (Κρατική Βιβλιοθήκη Γκόρκι Οδησσού)

прибуткового для міста) податку на хутори і земельні ділянки, замість попереднього мізерного земельного збору, та обладнання боень для худоби.

Податки на нерухомість давали у цілому третину прибутків міста. Істотно збільшилась доходна частина бюджету міста від появи численних індустриальних підприємств. Як і раніше, значне поповнення міського бюджету йшло за рахунок так званого напівкопійкового збору, яким обкладався кожний пуд (16,4 кг) експортного збіжжя. Враховуючи те, що у 80-ті роки Одеса за вивозом зерна посідала перше місце в імперії, значно зросли і прибутки від напівкопійкового збору.

Для Г.Г. Маразлі як міського голови було притаманне прагнення поліпшити життя городян та запровадити європейські модерні технології міського господарства. За Г.Г. Маразлі введено електричне освітлення міста, хоча все ще кількісно переважало освітлення ліхтарями на газі та гасі. Після довголітнього проектування з 1880 р. у місті розпочався рух на кінно-залізних лініях. Вони спершу з'єднували центр з передмістям, але вже на 1894 р. рейки ліній простяглись майже на 50 км, причому більш ніж на 28 км працювали вагони винятково на паровій тязі. Продовжувались роботи з будівництва водогону, каналізації, започатковані попередніми складами міської думи, було завершено забрукування вулиць. Новий міський театр, кам'яні будівлі критого ринку на Новому базарі, приміщення в'язниці, збудовані з урахуванням тогочасних світових вимог, понад десять шкільних

Дιαφορετική ήταν η κατάσταση στις εκλογές του 1885. Αυτή τη φορά αντίπαλος του Μαρασλή ήταν μόνο ο Νικολάι Νοβοσέλσκι, ο οποίος έχασε τις εκλογές με διαφορά 6 ψήφων, ενώ το 1889 ο Μαρασλής ήταν ο μοναδικός υποψήφιος μετά την απόσυρση των Νοβοσέλσκι, Πασκόβ και Κριζανόφσκι και εξελέγη με 60 ψήφους υπέρ και 4 κατά.

Τον Σεπτέμβριο του 1893 έγιναν εορταστικές εκδηλώσεις με την ευκαιρία της συμπλήρωσης δεκαπενταετίας από τον Μαρασλή στο αξίωμα του Δημάρχου. Ο τύπος της Οδησού έκανε εκτενή αναφορά στις σημαντικές επιτυχίες της τοπικής αυτοδιοίκησης στα χρόνια αυτά. Η οικονομική κατάσταση της Οδησού, με εξαίρεση κάποια έτη, είχε βελτιωθεί. Η κύρια αιτία των αλλαγών ήταν, κατά την άποψη των δημοσιογράφων, η εισαγωγή νέου φόρου ακινήτων και αγροτεμαχίων - που άρχισε να υπολογίζεται πλέον ανάλογα με το μέγεθος του ακινήτου, σε αντικατάσταση του προηγούμενου μικρού τέλους, ανεξαρτήτως μεγέθους - και ο εξοπλισμός των σφαγείων της πόλης.

Οι φόροι ακινήτων έδιναν συνολικά το 1/3 των εσόδων της πόλης. Σημαντική αύξηση στα έσοδα της πόλης έδωσε και η εμφάνιση πολλών βιομηχανικών επιχειρήσεων. Στη δεκαετία του 1880, η Οδησός ήρθε πρώτη στις εξαγωγές δημητριακών σε όλη την αυτοκρατορία. Το λεγόμενο τέλος «μισού καπκιού» για κάθε πούτι (16,4 κιλά) σιτηρών που ίσχυε κατά την εξαγωγή, ήταν ακόμη ένας σημαντικός πόρος εσόδων για την πόλη.

Η προσπάθεια του δημάρχου Γρηγορίου Μαρασλή επικεντρώνεται στη βελτίωση των συνθηκών ζωής της πόλης με τον εκσυγχρονισμό των υποδομών της. Στα χρόνια της δημαρχίας του άρχισε η ηλεκτροδότηση

будівель – ось неповний перелік об'єктів економічного, соціального та культурного значення, що перебували у полі зору міського голови.

Значно поліпшилось медичне обслуговування городян. У 1886 р. була відкрита перша в Росії бактеріологічна станція, яка належала громадському самоврядуванню. Її послугами користувалось населення усього півдня Російської імперії. На прохання міської думи, очолив станцію відомий російський вчений Ілля Ілліч Мечников. Для поліпшення її роботи Г.Г. Маразлі вклав власні кошти у будівництво приміщення станції (1894 р.). Зростає кількість лікарень різної спеціалізації та призначення, хоча це не могло кардинально змінити ситуацію і

*Розгорнутий титул
тому серії
«Βιβλιοθήκη Μαραζλί».
(Οδесьκα державна
наукова βιβλιοθήκη ім. Μ.
Γορβόκογο)*

*Μία από τις εκδόσεις της
«Βιβλιοθήκης Μαραζλί».
(Κρατική Βιβλιοθήκη
Γκόρκι Οδησσού)*

забезпечити усіх городян якісним лікуванням.

Ще однією визначальною характеристикою особистості Г.Г. Маразлі як міського голови була його діяльність у сфері благодійництва та меценатства. У цьому він наслідував приклад батька, який багато допомагав людям та громадським організаціям, а в 1835 р.

της πόλης, αν και το μεγαλύτερο μέρος της εξακολουθούσε να φωτίζεται με αέριο και κηροζίνη, και το 1880, μετά από πολλά χρόνια μελετών, άρχισε η λειτουργία του ιππήλατου τραμ. Αρχικά οι πρώτες γραμμές συνέδεσαν το κέντρο με τα προάστια, ενώ το 1894 το συνολικό μήκος των γραμμών έφτασε τα πενήντα χιλιόμετρα, εκ των οποίων τα είκοσι οχτώ διέσχιζε ατμήλατο τραμ. Συνεχίστηκαν και ολοκληρώθηκαν έργα που είχαν αρχίσει τις προηγούμενες δεκαετίες, όπως η εγκατάσταση των συστημάτων ύδρευσης και αποχέτευσης, καθώς και το έργο επιστροφής των οδών με πέτρα. Το νέο θέατρο της πόλης, τα κτιριακά συγκροτήματα της νέας κλειστής αγοράς και της νέας φυλακής, σχεδιασμένα και οικοδομημένα σύμφωνα με τις πιο σύγχρονες κατασκευαστικές προδιαγραφές, καθώς και πάνω από δέκα κτίρια σχολείων, αποτελούν ένα μικρό δείγμα της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής προσφοράς του δημάρχου.

Εμφαση δόθηκε επίσης στη βελτίωση της ιατρικής περιθαλψής των δημοτών. Το 1886 εγκαινιάστηκε το πρώτο μικροβιολογικό εργαστήριο (το «Μικροβιολογείον») ιδιοκτησίας του Δήμου, η διεύθυνση του οποίου ανετέθη στον διακεκριμένο Ρώσο επιστήμονα Ηλιά Μέτονικοβ. Το εργαστήριο εξυπηρετούσε τον πληθυσμό όλου του νότου της ρωσικής αυτοκρατορίας. Για τον λόγο αυτό το 1894 ο Μαραζλής ανέλαβε τη δαπάνη ανέγερσης νέου ιδιόκτητου κτιρίου για το Δημοτικό μικροβιολογικό εργαστήριο. Αν και ο αριθμός των κάθε είδους νοσοκομείων αυξήθηκε, ωστόσο η ποιότητα της ιατρικής περιθαλψής δεν βελτιώθηκε στον αναμενόμενο βαθμό.

Συνεχίζοντας τη φιλανθρωπική και κοινωνική δράση του πατέρα

Μικολαΐθςκιη
βυλβάρ
β Οδεσί

Η Λεωφόρος
τον Νικολάου στην
Οδησσό

ποжертвував свій будинок на вулиці Кінній для Новоросійського жіночого товариства Опіки бідних. Одне із перших свідоцтв благодійництва Г.Г. Маразлі датується ще 1853 р., коли йому було тільки 22 роки. Тоді колезький секретар Г.Г. Маразлі пожертвував 500 рублів сріблом на поліпшення умов арештантів та 25 рублів – на викуп із в'язниці неспроможних боржників.

Значних масштабів меценатська та благодійницька діяльність Г.Г. Маразлі набула за років його перебування на посаді міського голови. Храми, музеї, бібліотеки, шкільні заклади, лікарні, будинки соціального захисту – усе це в сукупності створювало привабливу картину Південної Пальміри. Вважає один лише перелік зведених на кошти Г.Г. Маразлі або куплених і подарованих ним місту будівель: Художній музей, Міська бібліотека і Музей Одеського товариства історії та старожитностей (сучасний Археологічний музей), Народна читальня, бактеріологічна станція, церква Григорія Богослова і мучениці Зої, церква на Куяльницькому лимані тощо. За кошти Г.Г. Маразлі за кордонами Росії було збудовано п'ять освітніх

του, ο οποίος το 1835 είχε προσφέρει ένα ακίνητο της οδού Κόναγια στον γυναικείο Σύλλογο Φιλοπώχου Νέας Ρωσίας, ο Γρηγόριος Γ. Μαρασλής διακρίθηκε ως ευεργέτης και μακίνας. Μία από τις πρώτες μαρτυρίες για τη φιλανθρωπική του δράση είναι αυτή του 1853, όταν ο τότε μόλις είκοσι δύο χρονών δημόσιος υπάλληλος 10ου βαθμού προσέφερε 500 ρούβλια σε ασημί για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων και 25 ρούβλια για την εξαγορά ποινης των φτωχών χρεοφειλετών.

Την περίοδο της δημαρχίας του η ευεργετική του δράση διευρύνεται: ναοί, μουσεία, βιβλιοθήκες, εκπαιδευτικά ιδρύματα, νοσοκομεία, ιδρύματα κοινωνικής προστασίας – όλα αυτά διαμορφώνουν την ελκυστική εικόνα της νότιας Παλμύρας. Εκπλήσσει και μόνο η απαρίθμηση των κτιρίων που έκτισε με δικά του χρήματα ή αγόρασε και χάρισε στην πόλη: η δημοτική βιβλιοθήκη και το μουσείο της Εταιρείας Ιστορίας και Αρχαιοτήτων της Οδησσού, το μουσείο καλών τεχνών, το δημοτικό αναγνώστηριο, το μικροβιολογικό εργαστήριο, τα δημοτικά εκπαιδευτήρια, ο ναός του Γρηγορίου του Θεολόγου και της Μάρτυρος Ζωής, ο ναός στο Κουγιάλνικ, το παρεκκλήσιο στο νέο νεκροταφείο κ.ά. Η δράση του Μαρασλή

закладів, зокрема в Греції, Болгарії, Туреччині.

Г.Г. Маразлі фінансово допомагав друкуванню різноманітних книжок, починаючи від третього видання «Історії Нової Січі чи останнього коша запорозького» Аполлона Олександровича Скальковського (1885 р.), робіт грецьких авторів і закінчуючи багатотомною «Бібліотекою Маразлі» для грецького читача. Остання включала як наукові праці, так і літературні твори, у тому числі і декілька книжок перекладів російських письменників. Як член багатьох одеських товариств Г.Г. Маразлі надавав їм значну грошову підтримку.

Г.Г. Маразлі брав активну участь у житті грецької спільноти Одеси. У 1871 р. він був обраний заступником голови Грецького благодійного товариства. Його пожертвування грекам Одеси також були вагомими: Грецькому благодійному товариству був переданий триповерховий будинок на вул. Пушкінській, збудована грецька богадільня, значні внески переказані Грецькій Свято-Троїцькій церкві, суттєву підтримку отримувало Родоканакієвське дівоче училище тощо. У 1883 р., після смерті багаторічного голови товариства Федора Родоканакі, Грецьке благодійне товариство обрало Г.Г. Маразлі своїм головою, а у 1896 р. – довічним головою.

За багатопланову громадську діяльність як за часів перебування на посаді міського голови, так вже і в роки відставки Г.Г. Маразлі, крім вже згаданих відзнак, був вшанований державними нагородами Росії, Греції, Італії, Франції, Сербії, Чорногорії, Туреччини, Сіамського королівства

епектінεται και εκτός συνόρων Ρωσίας, καθώς με δικές του δωρεές ανεγέρθηκαν πέντε εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία και την Τουρκία.

Ο Μαρασλής χρηματοδοτούσε επίσης την έκδοση βιβλίων, όπως την τρίτη έκδοση της Ιστορίας των Κοζάκων του Ζαπαρόζιε του Απόλλωνος Σκαλκόφσκι (1885), βιβλία Ελλήνων συγγραφέων που εκδόθηκαν στην Οδησό και, τέλος, την πολύτομη «Βιβλιοθήκη Μαρασλή» στην Αθήνα, η οποία περιελάμβανε ελληνικά επιστημονικά και λογοτεχνικά έργα όπως και ορισμένους Ρώσους συγγραφείς σε μετάφραση. Ως μέλος διαφόρων οργανώσεων και φορέων της Οδησού, συνέδραμε σημαντικά με χορηγίες και δωρεές.

Ο Γρηγόριος Γ. Μαρασλής έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα ζητήματα της ελληνικής παροικίας και λάμβανε μέρος στις εκδηλώσεις της. Το 1871 εξελέγη αντιπρόεδρος της Ελληνικής Αγαθοεργού Κοινότητας Οδησού. Οι δωρεές στην Κοινότητα ήταν κι αυτές σημαντικές: ένα τριώροφο κτίριο στην οδό Πούσκιν, το Μαρασλειο Γηροκομείο της Ελληνικής Αγαθοεργού Κοινότητας, χρηματική υποστήριξη στο Ροδοκανάκειο Παρθεναγωγείο, σημαντικές προσφορές στον ελληνικό ναό της Αγίας Τριάδας στην Οδησό κ.ά. Το 1883 το Συμβούλιο της Ελληνικής Αγαθοεργού Κοινότητας τον εξέλεξε Πρόεδρο, μετά το θάνατο του Θεόδωρου Ροδοκανάκη, και ισόβιο Πρόεδρο το 1896.

Για την πολυοχιδή δημόσια και κοινωνική του δραστηριότητα, τόσο κατά τη διάρκεια της θητείας του ως Δημάρχου όσο και μεταγενέστερα, τιμήθηκε με τις ανώτερες διακρίσεις της Ρωσίας, της Ελλάδας, της Ιταλίας, της Γαλλίας, της Σερβίας, του Μαυροβουνίου, της Τουρκίας,

та інших країн. У 1895 р. Г.Г. Маразлі залишив посаду міського голови, але продовжував брати активну участь у громадському житті міста, залишившись членом Одеської думи. У 1904 р він був обраний почесним мировим суддею по Одеському повіту. Нарешті настав час і для вирішення питань особистого життя. У 1903 р. сенсацією для одеситів став шлюб сімдесятидворічного Г.Г. Маразлі з Марією Фердинандівною Кіч.

1 травня (за старим стилем) 1907 р. Г.Г. Маразлі помер. Проводжати його в останню путь 5 травня (за старим стилем) вийшла майже вся Одеса. За настійними проханнями Одеської Грецької Свято-Троїцької церкви та згідно з бажаннями найближчих родичів Г.Г. Маразлі поховали біля східної стіни в прибудованій частині Грецького Свято-Троїцького храму.

Незважаючи на те, що з часу смерті Г.Г. Маразлі пройшло майже століття, пам'ять про нього живе і в Україні, і в Греції. Вона – у назві вулиці Маразліївської в Одесі і села Маразліївка Одеської області, у книжках одеських видавців, у доповідях учасників конференції, присвяченої Г.Г. Маразлі, яка проходила у Салоніках у 2005 р.

Виставка, організована Одеською філією Грецького Фонду Культури з нагоди 175-річчя від дня народження Г.Г. Маразлі, є ще одним нагадуванням про внесок Г.Г. Маразлі в становлення і розквіт Одеси й одночасно даниною пам'яті греків та українців цій непересічній особистості.

Олег Дьомін
Доктор історичних наук,
професор.

του Βασιλείου του Σιάμ κ.ά. Το 1895 αποχώρησε από τη θέση του Δημάρχου αλλά συνέχισε τη δραστηριότητά του στην πόλη παραμένοντας δημοτικός σύμβουλος. Το 1904 εξελέγη επίτιμος ειρηνοδίκης του νομού της Οδησσού.

Το 1903 ο γάμος του Μαρασλή, 71 ετών πλέον, με την Μαρία Φερντινάντοβνα Κιτς προξένησε μεγάλη εντύπωση στην Οδησό.

Πέθανε την 1η Μαΐου του 1907. Η κηδεία του έγινε στις 5 Μαΐου. Στην τελευταία του κατοικία τον συνόδευσε όλη η Οδησός. Ενταφιάστηκε στο εσωτερικό του ελληνικού ναού της Αγίας Τριάδος, στην ανατολική πλευρά, «όστερα από επίμονη παράκληση των αντιπροσώπων της εκκλησίας και κατά την επιθυμία των συγγενών».

Μετά από εκατό περίπου χρόνια από το θάνατό του η μνήμη του Γρηγορίου Γ. Μαρασλή παραμένει ζωντανή τόσο στην Ουκρανία όσο και στην Ελλάδα. Τη συναντάμε στην ονομασία των οδών Μαρασλή, στα χωριά Μαρασλή στον νομό της Οδησσού, στα τυπωμένα στην Οδησό βιβλία και στο πρόσφατο συνέδριο με θέμα «τα Μαρασλεία σχολεία στη νοτιοανατολική Ευρώπη», που έλαβε χώρα στη Θεσσαλονίκη το 2005.

Η έκθεση που διοργανώνεται από το Παράρτημα του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού στην Οδησό για τα 175 χρόνια από τη γέννησή του είναι ακόμη μία αναφορά στην προσφορά του Μαρασλή στην πόλη της Οδησσού και παράλληλα μία ένδειξη τιμής Ελλήνων και Ουκρανών σ' αυτή τη μοναδική προσωπικότητα.

Ολέγκ Ντιόμιν
Διδάκτωρ Ιστορικών επιστημών,
καθηγητής